

A4.1_202306 Studii de caz privind dezvoltarea de abilități emoționale, consilierea socială/ vocațională a preșcolărilor/ elevilor din grupul țintă, pe categorii de vârstă și nevoi de servicii psiho-sociale, în vederea acordării de suport emoțional/ psihologic pe durata implementării proiectului și pe perioada sa de sustenabilitate

STUDIU DE CAZ

Abandonul școlar al unui copil provenit dintr-o familie monoparentală

În prezentul Studiu de caz, am identificat că din multiplele cauze ale abandonului școlar, poate fi vorba fie de inadaptarea elevului la activitatea de învățare, fie de inadaptarea școlii la factorii interni (psihologici) și/sau externi (socioeconomici, socioculturali) ai copilului.

Copilul are nevoie de suport emoțional susținut, de siguranță și de apartenență la grup. Am constatat că orice dezechilibru al stării emoționale a copilului îl dezorientează și îl descurajează atunci când trebuie să depună un efort semnificativ în ceea ce privește activitățile școlare. Un copil care resimte un disconfort în plan fizic, psihic sau emoțional poate manifesta, la un moment dat tendința de a abandona școala.

Plecarea părintelui/părinților la muncă în străinătate este un stresor semnificativ ce poate avea un impact negativ asupra echilibrului emoțional al copilului determinându-l în mod indirect să abandoneze școala.

Am observat că pe copilul care abandonează școala îl putem descrie astfel:

- îi lipsește motivația școlară;
- are dificultăți de învățare;
- are o rată a absenteismului mare;
- are rezultate școlare slabe;
- are imagine de sine scăzută;
- este izolat față de colegi;
- îi lipsesc achizițiile în zona autocunoașterii;
- este incapabil să se adapteze la mediul școlar;
- are o lipsă reală a unui suport școlar;

- manifestă dezechilibru emoțional survenit în urma absenței părinților de acasă sau a lipsei unui control parental; cerințe educaționale speciale; stare de sănătate precară;
- manifestă comportamente deviante (agresivitate fizică și verbală, tendința de vagabondaj, vandalism, consum de tutun, alcool sau alte substanțe interzise);
- provine din medii sociale sărace;
- nefrecventarea gradiniței;
- lipsa unui model educațional din familie.

Pentru fiecare copil, părintele sau persoana în grija căruia se află copilul sunt primii „profesori”. Adulții care îngrijesc copilul trebuie să știe că prin implicarea în educația și formarea copilului pun bazele de care acesta are nevoie pentru a se dezvolta și a-și construi un viitor de succes.

Am observat că familia poate contribui la reducerea ratei de abandon școlar prin:

- asigurarea unor condiții socio-economice cât mai bune (asigurarea hranei zilnice și a pachetelului cu mâncare pentru școală, a îmbrăcăminte și încălțăminte, a condițiilor locative necesare studiului, a materialelor educaționale necesare);
- asigurarea unei echilibru emoțional, a sentimentului de apartenență și sprijin necondiționat;
- crearea unui climat familial adecvat,
- asigurarea unui mediu favorabil dezvoltării și învățării, cu scopul de a pregăti copilul pentru existența independentă și viața de adult dându-i repere pe care să le urmeze;
- schimbarea mentalității vis-a-vis de acțiunile și nevoile sociale, de modalitatea de raportare la mediul înconjurător al copilului;
- atitudine pozitivă a adulților din apropierea copilului față de educația acestuia;
- control parental direct și activ în viața copiilor;
- limitarea prestării unor activități lucrative în gospodărie sau în afara acesteia;
- control asupra activității copiilor în timpul liber;
- acordarea ajutorului la învățătură din partea părinților/tutorilor să fie cât mai mare;
- prezența părintelui/părinților în viața copilului.

Am procedat la identificarea acelor elevi care, datorită unor influențe de natură economică, socială, culturală, medicală, riscă la un moment dat să abandoneze școala.

Am observat că școala nu poate influența factorii de natură individuală sau familială, însă poate găsi soluții care să ofere șanse egale tuturor copiilor.

Am identificat unii dintre factorii principali care ar putea duce la diminuarea sau reducerea abandonului școlar și anume:

- să evite supraîncărcarea școlară;
- să diversifice și să facă mai atractive activitățile școlare;
- să organizeze activități extrașcolare menite să atragă elevii;
- să stabilească și aplice un program de recuperare a materiei școlare pentru elevii cu astfel de probleme;
- să existe comunicare asertivă și eficientă cadru didactic-elev;
- să evite constituirea unei elite, ceilalți fiind marginalizați;
- oferta școlară să fie compatibilă cu trebuințele, interesele și aspirațiile elevilor;
- exigențele școlare să fie rezonabile;
- sistemul de evaluare să nu fie unul subiectiv, ci unul individualizat, adaptat nivelului real al copilului, să nu devalorizeze imaginea copilului;
- să nu mai promoveze relații pedagogice bazate exclusiv pe autoritatea profesorilor;
- disciplina școlară să nu fie nici excesiv de permisivă, nici excesiv de rigidă;
- să evite practicile educative percepute de elevi ca fiind nedrepte, frustrante;
- sistemul școlar să fie adecvat la cerințele sociale actuale;
- să existe o dotare materială adecvată în școală;
- programe de consiliere pentru părinți;
- colaborarea cu toate autoritățile comunității locale, inclusiv cu ONG-uri.

Prin cele descrise mai sus se constată că abandonul școlar este, în fapt, culminarea unui proces pe parcursul căruia elevul, din diferite motive se îndepărtează de școală și în cele din urmă o părăsește. Copiii trebuie monitorizați încă de la începutul școlarizării, astfel încât să se poată prevedea și preveni tendința de abandon școlar. Pentru prevenirea sau reducerea ratei abandonului școlar trebuie lucrat atât cu elevul cât și cu familia și școala.

STUDIU DE CAZ

Date personale

Nume: D.

Prenume: G.

Vârsta: 16 ani

Data nașterii: 15-01-1995

Studii: a absolvit 4 clase

Date despre familia copilului: D. G. provine dintr-o familie formată din:

Mama: D. M., 33 ani. Copilul declară că mama sa este plecată de acasă de 6 ani și că de aproximativ un an nu mai lucrează. Menționează că, mama sa locuiește în altă localitate cu concubinul său.

Tatăl: D. I. , lucrează ca zilier în construcții. Acesta locuiește cu o altă femeie, cu care are un copil.

Fratele mai mare: D. M., 17ani, 4 clase absolvite la aceeași școală, abandon școlar. D.G. locuiește împreună cu fratele mai mare la bunicii materni, în apartamentul acestora.

Motivul solicitării evaluării: Întocmirea planului de intervenție pentru soluționarea cazului de abandon școlar.

Metode de evaluare folosite: Interviu clinic semi-structurat, Testul Arborelui, Testul Familiei, observația sistematică.

Dezvoltarea socio-psiho-emoțională a copilului

La întâlniri, D.G. a manifestat o atitudine deschisă în relația cu psihologul. Răspunde clar la întrebări, dezvoltă subiectul, este cooperant.

Din punct de vedere al dezvoltării psihologice, vârsta biologică a lui D.G. îl plasează pe acesta în preadolescență (14-16ani), perioadă caracterizată de stabilizarea maturizării biologice, dezvoltarea conștiinței de sine, o viață psihică intensă, plină de conflicte interioare exprimate prin stări de agitație, impulsivitate, anxietate, dominând dorința de afirmare personală, care orientează activitatea preadolescenților.

La întâlniri s-a prezentat într-o ținută îngrijită, curată, adecvată vârstei. D.G. prezintă o gândire predominant intuitivă , cu capacitate de înțelegere a evenimentelor pe cale intuitivă.

Din punct de vedere cognitiv, D.G. prezintă anumite întârzieri față de vârsta sa biologică, cauzate de lipsa stimulării intelectuale adecvate ca urmare a abandonului școlar.

Deși acesta prezintă capacitate de concentrare a atenției pentru rezolvarea unor sarcini mai complexe, se remarcă dificultatea acestuia de a folosi operații de abstractizare și sinteză dinamică specifică gândirii logice, superioare.

La nivelul limbajului, G. vorbește clar, articulat, se exprimă fluent, logic, elocvent. În exprimare manifestă spontaneitate, însă prezintă un vocabular sărăcăcios și insuficient dezvoltat pentru vârsta sa.

Pe parcursul interviului limbajul verbal și cel nonverbal al copilului au fost congruente, manifestând sinceritate.

Pe plan motivațional, manifestă trebuințe de securitate și cele de afiliere de grup. Recompensa și succesul sunt mult mai stimulative pentru el decât pedeapsa și insuccesul, care îi accentuează lipsa de încredere în sine și sentimentul de nesiguranță. Se remarcă, de asemenea trebuința de autorealizare, care se manifestă în prezent sub forma unor conflicte interioare., a unei nehotărâri referitoare la modalitatea de acțiune pentru realizarea acestei trebuințe. Pe de o parte își dorește reintegrarea școlară, pentru continuarea studiilor, pe de altă parte plecarea în altă parte la rude, pentru a munci, pentru a avea un venit propriu.

Pe plan afectiv, D.G. prezintă o viață interioară bogată. Trăirile sale afective sunt ambivalente. Pe de o parte sunt prezente dragostea față de mamă, nevoia de a primi și dăruirea afecțiune, bucuria petrecerii timpului liber cu prietenii, pe de altă parte trăiește sentimente de teamă și anxietate față de posibilele consecințe ale faptelor sale(este acuzat de furt și așteaptă hotărâre judecătorească privind pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită), tristețe și dor față de mama plecată de acasă.

D.G. este furios și dezamăgit de comportamentul mamei față de el și fratele său. Din nevoia de afecțiune din partea mamei și de a atrage atenția acesteia, G, și-a manifestat aceste sentimente prin comportamente deviante: absentism și eșec școlar până la abandon școlar, agresivitate cu cei din jur, agresivitate verbală cu bunica, comitere de infracțiuni, furturi mărunte comise cu grupul de prieteni, cu preocupări delincvente.

Dezvoltarea morală este una normală vârstei, corespunde moralității convenționale, stadiul moralității bunelor relații/ „al copilului bun” în care criteriile de

judicare a ceea ce este bine sau rău se deplasează de la consecințele exterioare ale faptei spre sistemul de norme. Ceea ce contează prioritar este ceea ce grupul de prieteni valorizează. Pentru G. este bun comportamentul care place celorlalți și care-l face acceptat. G. face diferența între adevăr și minciună, consideră că este mai bine să spui adevărul, conștientizează consecințele negative ale minciunilor și apreciază că el preferă să spună adevărul.

În relațiile cu cei din jurul său, din mediul apropiat, G. manifestă prudență, rețineră, are tendința de a se retrage în sine, și de a afișa o atitudine detașată față de problemele din viața sa. În același timp, din dorința de a fi acceptat, este ușor influențabil de grupul la care aderă, pe care îl valorizează. În situații dificile, G. manifestă toleranță scăzută la stres, incapacitate de luare a deciziilor, fugă de responsabilitate iar reacțiile lui variază de la afișarea unei atitudini superioare, agresivitate verbală până la indiferență, apatie, amânarea rezolvării problemelor și chiar abandonarea proiectelor sau sarcinilor începute.

În prezent G. se simte copleșit de situația în care se află și crede că întoarcerea mamei acasă ar rezolva toate problemele lui și ale fratelui său. Părinții lui sunt plecați, bunicii au probleme de sănătate iar el și fratele său sunt cercetați penal de tâlhărie.

Aspecte ale profilului psihologic

Ca urmare a examinării psihologice au fost puse în evidență următoarele aspecte:

- Datele psihometrice indică o inteligență generală sub nivel mediu, datorită abandonului școlar care a lipsit copilul de stimularea intelectuală, a unei dezvoltări cognitive adecvate;
- Este o persoană mai degrabă introvertită, calmă în aparență, fără accese explozive de furie sau agresivitate, prezintă o anumită apatie, lipsă de energie, oboseală. Deși la nivel emoțional se constată o sensibilitate, delicatețe și prezența trăirilor afective diverse, G. prezintă o anumită inhibiție emoțională, își reprimă emoțiile și exprimă detașare, indiferență în relațiile cu persoanele de aceeași vârstă și cu adulții.
- Stima de sine oscilează între nevoia de autovalorizare, dorința de afirmare socială și lipsa de încredere în sine, trăirea sentimentului eșecului, incapacitatea de a găsi soluții pentru aplicarea dorințelor;

- Este sociabil dar manifestă neîncredere, circumscripție și prudență în relațiile cu cei din jur;
- Manifestă interese spre concret, material, aspirații intense de autorealizare, dar resimte nevoia de sprijin din exterior. Este orientat spre scop și este prezentă ambiția voința de a depăși obstacolele, însă dorește ajutorul de la cei din jur.;
- Se constată prezența unor conflicte afective trecute legate de mamă, tristețe, trăirea unor sentimente de frustrare, de abandon afectiv, de prezența sentimentelor de culpabilitate, de inferioritate și nesiguranță, anxietate.;
- Tendințe ambivalente față de mamă, valorizare, investirea mamei cu afecțiune, prezența nevoii de a beneficia de afecțiune, de protecție și de îngrijire din partea mamei, dar și neîncrederea, anxietatea față de dorința și capacitatea mamei de a răspunde acestor nevoi.
- Prezintă dorința de a prelua rolurile parentale ale tatălui absent.

Atașamentul copilului

Atașamentul lui G. față de mamă este unul de tip anxios. Este nesigur că mama va fi disponibilă, receptivă și gata să îi ofere ajutorul atunci când îl solicită.

Amânarea îndeplinirii unor promisiuni făcute de mamă copiilor, absența fizică din prejma lor au agravat sentimentul de abandon pe care îl trăiește copilul.

Copilul a dezvoltat legături de atașament față de bunicii materni în care are încredere, dar este conștient că ajutorul acestora este dependent de resursele lor.

Relația cu tatăl este una disfuncțională, legăturile cu acesta fiind întrerupte.. G nu se așteaptă din partea tatălui la nici un fel de sprijin.

Modalitatea de raportare a copilului la plecarea mamei sale:

G. își manifestă dezacordul cu privire la faptul că mama sa a plecat de acasă. Își amintește că după plecare, mama sa mai trecea pe acasă câteodată, însă, de 4ani aceasta nu s-a mai întors. G. consideră că situația familiei s-a înrăutățit, el împreună cu fratele mai mare au abandonat școala, au intrat într-un grup de prieteni cu vârste mai mari și cu preocupări delievente, au comis multe infracțiuni mărunte, furturi de roți de mașini, de telefoane.

G. este în prezent inculpat în cadrul unui proces pentru infracțiunea de furt.

G. consideră că dacă în familie nu ar fi avut astfel de probleme, dacă mama lor nu i-ar fi părăsit, situația lui nu ar fi fost aceasta. În prezent, se simte singur, trist, obosit, temător de ce se va întâmpla în viitor. Își dorește să acționeze într-un fel pentru a schimba situația, nu are capacitatea de a găsi singur soluții, de a lua decizii, pare și se simte depășit de situație.

Recomandări:

Având în vedere interesul copilului și nevoia de dezvoltare a acestuia se recomandă:

- Să fie crescut și educat într-un mediu familial securizant;
- Sprijin pentru reintegrare școlară, pentru asigurarea stimulării intelectuale necesare dezvoltării personalității;
- Consiliere individuală centrată pe exprimarea emoțiilor, autocunoaștere și dezvoltarea încrederii în sine, formarea abilităților de luare a deciziilor, orientare în carieră;

Medierea relațiilor dintre copil și familie

- Prevenirea recidivei;
- Evitarea anturajelor cu comportamente delincvente.

Teorii:

Teorii ale dezvoltării copilului) (cognitivă, comportamentală, socio- afectivă)

Teorii ale atașamentului: J. Bowlby, M.. Ainsworth, Main și Solomon

Teorii ale delincvenței

PROPUNERE FIȘĂ DE CONSILIERE

Obiectiv/Tema terapeutică abordată	Tehnici și Metode utilizate	Observații Se urmărește dacă elevul D.G.:	Data
Identificarea și conștientizarea emoțiilor, sentimentelor	Expunerea liberă, interviu psihologic,	- conștientizează sentimentele ambivalente față de mamă: dragoste, dor, nevoia de a primi și de a-i oferi afecțiune dar și furie că aceasta nu este alături de el, dezamăgire că nu reacționează mai	

față de mama plecată de acasă	observația	prompt la cererile lui și ale fratelui său; - exprimă cu greu sentimentul de furie; - Încă nu conștientizează determinismul dintre emoțiile și sentimentele trăite și comportamentele sale.	
Comunicarea cu mama și falsele promisiuni	Fișe de lucru Problematizare	- realizează că îndeplinirea promisiunilor de către mamă ,de a veni acasă, depinde de câțiva factori: a plecat să muncească, a rămas fără serviciu, trăiește cu un alt bărbat care îi interzice întoarcerea ei acasă, - conștientizează că venirea mamei acasă nu ar rezolva toate problemele, aceasta neavând serviciu; - prezintă dorința de a-și asuma responsabilitatea pentru câteva din problemele sale dar recunoaște că are nevoie de sprijin.	
Autocunoaștere și creșterea stimei de sine	Fișe de lucru și exerciții de autocunoaștere	- colaborativ și receptiv; - necesită exerciții suplimentare pentru creșterea stimei de sine; - își identifică abilități și deprinderi personale; - conștientizează efectele pe care le-a avut renunțarea la școală, asupra dezvoltării sale cognitive; - își dorește reintegrarea școlară și sprijin pentru aceasta; - se va propune colaborarea cu un serviciu din comunitate(centru de zi), pentru oferirea de sprijin pentru reintegrare școlară(meditații, exerciții de recuperare).	
Influențele grupului de	Interviul psihologic	- listează avantajele și dezavantajele prezentului grup de prieteni în comparație cu grupul de	

prieteni	Fișe de lucru Observația	prieteni cu care a comis infracțiuni (cei din prezent merg la școală, nu au probleme cu poliția); -cunoaște principalele infracțiuni și conștientizează consecințele comiterii de infracțiuni; -rezistă cu greu invitațiilor grupului de a frecventa localurile(frecventarea localurilor ar încălca termenii supravegherii);-alcătuiește o listă cu activități de petrecere a timpului liber, care să nu contravină cu condițiile probațiunii.	
Orientare în carieră	Fișe de lucru Exercițiul Problematizarea	-conștientizează importanța studiilor în formarea unei cariere; -și-a reafirmat hotărârea de a-și continua studiile, -conștientizează nevoia de a-și administra mai bine timpul; -alcătuiește planul său personal de carieră.	

Bibliografie

Doll, J. J., Eslami, Z., & Walters, L. (2013). Understanding Why Students Drop Out of High School, According to Their Own Reports. SAGE Open, 3